

УДК 336.7

О. Т. Левандівський,

д. е. н., професор, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5819-8377>**З. М. Криховецька,**

к. е. н., доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0028-1960>**І. В. Кохан,**

к. е. н., доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9262-572>

DOI: 10.32702/2306-6792.2023.3-4.97

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

O. Levandivskyi,

PhD in Economics, Professor, Professor of the Department of Finance,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Z. Krykhovetska,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

I. Kokhan,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

MODERN TRENDS IN THE FUNCTIONING OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE

Український банківський сектор знаходиться в достатньо невизначеному становищі, оскільки готується до складних ризиків в умовах продовження війни, тому базовим завданням банківських установ є гарантування стабільної та безпечної роботи для своїх клієнтів. Для їх вирішення потрібно забезпечити стабільне функціонування банківської системи в умовах війни, розвивати ризик-менеджмент, застосовувати діджиталізацію, поширювати безготівкові рахунки, посилювати систему електронних платежів, заручитися міжнародною підтримкою.

У статті окреслено суть діджиталізації, переваги її застосування в банківській сфері та основні позитивні наслідки. Узагальнено найважливіші інновації, що можна імплементувати в діяльність банків з метою діджиталізації банківських процесів. Зокрема, ідентифіковано особливості діджиталізації банків у сучасних умовах. Розглянуто особливості функціонування вітчизняної банківської системи в умовах воєнного стану. Визначено зміни, що відбулися у структурі банківського сектора та банківській інфраструктурі під час воєнного стану. Визначено ключові тенденції банківського ринку в період воєнного стану. Визначено ключові шляхи модернізації функціонування банківської системи України.

The Ukrainian banking sector is in a rather uncertain situation, as it is preparing for complex risks in the conditions of the continuation of the war, therefore the basic task of banking institutions is to guarantee stable and safe work for their clients. To solve them, it is necessary to ensure the stable functioning of the banking system in war conditions, develop risk management, apply digitalization, spread non-cash accounts, strengthen the system of electronic payments, and enlist international support.

In today's world, information technologies cause changes in all spheres of development, starting with business processes of all economic entities. The financial and credit system was no exception, due to the significant spread of cashless payments and the growing percentage of users of digital systems. Today, serious changes are observed in the technologies of conducting banking business, in particular, this can be seen in the formation of channels of interaction between banks and clients. This is due, on the one hand, to the need to reduce operating costs, and on the other hand, the desire of banks to create new interesting banking products based on new technological platforms. In the conditions of

military operations in Ukraine, the processes of modeling interaction with existing and potential consumers of banking services are relevant and necessary. It is the development of remote banking services with the use of modern digitalization technologies that attracts attention and creates a need in the banking sector. In this regard, digitization in times of war acts as a tool for the competitiveness of the banking sector. Thus, digitalization will provide an opportunity to quickly monitor the development of information technologies and will allow implementing their results in the practice of banking institutions.

The article outlines the essence of digitalization, the advantages of its application in the banking sphere, and the main positive consequences. The most important innovations that can be implemented in the activities of banks with the aim of digitizing banking processes are summarized. In particular, the features of digitization of banks in modern conditions have been identified. The peculiarities of the functioning of the domestic banking system in the conditions of martial law are considered. The changes that took place in the structure of the banking sector and the banking infrastructure during the martial law are determined. The key trends of the banking market during the period of martial law are determined. The key ways of modernizing the functioning of the banking system of Ukraine have been identified.

*Ключові слова: банки, банківська система, банківські послуги, діджиталізація.
Key words: banks, banking system, banking services, digitization.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Початок руйнівної війни змусив змінювати пріоритети в банківському обслуговуванні і шукати оптимальні варіанти отримання банківських послуг, зокрема це стосується внутрішніх переселенців та громадян, які змушені були виїхати закордон. У банківських установах наростає конкуренція за надійних і платоспроможних клієнтів з одночасним зростанням клієнтських вимог стосовно надання банківських послуг. Відповідно, даний процес в майбутньому сприятиме тому, що для клієнтів, навіть в умовах значних безпекових та економічних проблем, банки намагатимуться забезпечити найбільш зручний сервіс та лояльні умови обслуговування.

Банківські установи намагатимуться створити для клієнтів доступні та ефективні у використанні сайти та мобільні додатки, інвестуючи кошти у діджиталізацію та цифровізацію банківських послуг. Ефективне дистанційне надання банківських послуг та обслуговування для багатьох українців, які вимушено знаходяться закордоном або мають обмежений доступ до банківських установ, в умовах війни є необхідністю та значним викликом для банків.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Функціонування банківської системи України широко досліджувалось вітчизняними вченими-економістами. Особливої уваги заслуговують роботи О. Дзюблюк, Ж. Довгань, В. Коваленко, А. Савчук, А. Олійник та інші. Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових праць, сучасні реалії не мають аналогій, на які б можна було посилається, що так чи інакше

стосуються функціонування банків. Таким чином, виникає необхідність детальніше проаналізувати діяльність банків, які під час дії воєнного стану намагаються ефективно пристосуватись до непередбачуваного ризик середовища та виконують усі покладені на них функції.

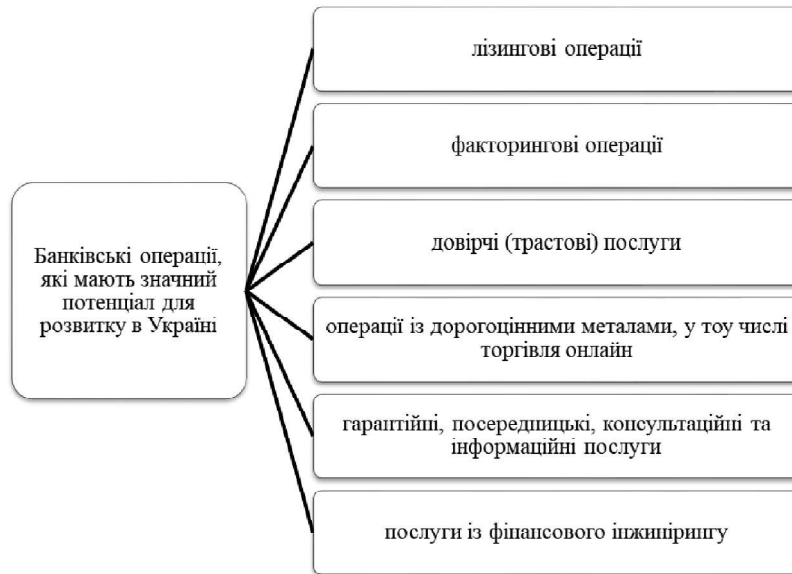
ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Визначені обставини зумовили зміни у банківській інфраструктурі, вплинули на поточні тенденції банківського ринку та активізували темпи діджиталізації банківських процесів, що визначило цілі дослідження статті. У процесі дослідження використано методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, групування, системного підходу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасною тенденцією функціонування банківської системи України є її цифровізація. Загалом цифрова трансформація в банківському секторі є безперервним процесом, який впливає як на зовнішнє, так і на його внутрішнє середовище шляхом перебудови чинних процесів та існуючих методів.

У формуванні цифрової економіки України роль банків має беззаперечно важливе значення, так як банківські установи сьогодні стали бізнес-центрами, у яких формується ділове партнерство суб'єктів підприємницької діяльності й населення. Тому, це зумовлює значну залежність економіки від ефективної та виваженої політики банків, у тому числі у забезпеченні доходності. Відповідно, спроможність генерувати доходи та забезпечити доходність

Рис. 1. Види банківських операцій, які мають значний потенціал для розвитку в Україні

усієї банківської системи залежить подальший вектор цифровізації економіки України в цілому. Без розвинутої мережі банків, які здатні генерувати стабільні потоки доходів, прагнення до створення реального і ефективного ринкового механізму і цифрової економіки залишається лише на рівні бажаної перспективи [9].

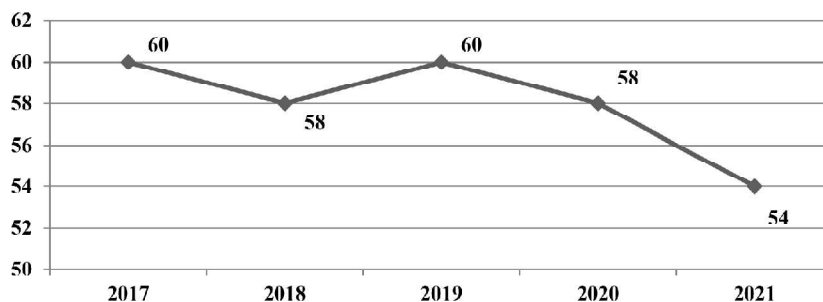
Додаткові виклики щодо можливості генерувати доходи банківська система отримала внаслідок російського вторгнення, яке унеможливує забезпечити достатній рівень надання послуг та призвело до згорання економіки та зниження ділової активності практично по всій території України через ризики безпеки та масову міграцію населення. У той же час і карантин, і воєнний стан у перспективі сприятимуть посиленню загального рівня цифровізації економіки України та вимагатимуть від банківських установ переформатування портфелів доходності у бік збільшення стабільних джерел доходів. При цьому банківським установам необхідна швидка реакція та адап-

тація до нових форм роботи та сучасних викликів [7].

Загалом, не зважаючи на зростання витратності здійснення комісійних операцій (наприклад, за рахунок закріплення персонального менеджера тощо), дані операції залишаються високорентабельними. Сьогодні до нетрадиційних комісійних операцій для вітчизняних банків можемо віднести зазначені операції (рис. 1).

Їх нетрадиційність не пов'язана із новизною для вітчизняних банків. Значну частину даних операцій, банки здійснюють протягом тривалого історичного періоду, проте ще не набули свого розвитку у вітчизняному банківському секторі, що є резервом для подальшого розвитку комісійних операцій банків, особливого розвитку набуватимуть консультаційні послуги.

Таким чином, збільшення обсягів банківських доходів в Україні на сьогодні обмежений розвитком комісій за обслуговування рахунків клієнтів та валютних операцій. Натомість існує

Рис. 2. Місце України у рейтингу цифрової конкурентоспроможності (2017–2021 рр.)

цілий ряд нетрадиційних для вітчизняних банків комісійних операцій, які ще не набули повсюдного застосування у практичній діяльності комерційних банків, розвиток яких сприятиме збільшенню частки комісійних доходів у загальному доходному портфелі універсального банку і банківської системи загалом [6, 7].

Розвиток зазначених вище послуг на сьогодні є залежним від загального рівня цифровізації економіки загалом та банківського сектору зокрема.

Відповідно до Рейтингу цифрової конкурентоспроможності Україна у 2021 році займала 54 місце із 64 досліджуваних країн (рис. 2) [4].

Цифровізація економіки країни сприятиме соціально-економічному розвитку, що спричинить відповідний вплив на обсяги доходів банківського сектору, який із одного боку залежить від економічних взаємозв'язків між суб'єктами господарювання, а з іншого — залежить від рівня середніх доходів населення. Очевидним є той факт, що банкам доведеться адаптуватися до змін кон'юнктури ринку, спричиною розвитком технологій та загальної цифровізації економіки. Сучасне трансформоване технологіями середовище створює можливості для банків збільшувати доходи через клієнтську базу без необхідності фізичної присутності. Нові цифрові продукти та послуги можна реалізовувати за низькою граничною вартістю, а ціноутворення доцільно оптимізувати за рахунок розширеного використання баз даних. Цифрові технології можуть дати нові відповіді на фундаментальні та прикладні питання [4, 5].

Ефективність витрат є одним із факторів, що сприяють такій трансформації. Перехід на цифрові технології буде важливою і постійною стратегією трансформації витрат, якщо вона підкріплюється ефективним внутрішнім управлінням і необхідними структурними змінами. Особливо це стосується системних банків, які працюють у регіонах із щільною мережею відділень. Великим банкам легше здійснювати витрати на інвестиції в ІТ, проте менші та середні банки можуть досягти великих успіхів у економічній ефективності у цьому напрямку. Проте закриття відділень та скорочення персоналу часто є найбільш очікуваним наслідком цифровізації банку, що може спричинити скорочення персоналу банківського сектору.

Протягом останніх п'яти років у банківському секторі України спостерігається скорочення кількості банків, які мають ліцензію на здійснення банківських операцій. У табл. 1 представимо кількість діючих банків в Україні

Таблиця 1. Кількість комерційних банків в Україні з 2008 по 2022 рр.

Період	Кількість діючих банків	З них з іноземним капіталом	У т.ч. зі 100% іноземним капіталом
на 1.01.2008	175	47	17
на 1.01.2009	184	53	17
на 1.01.2010	182	51	18
на 1.01.2011	176	55	20
на 1.01.2012	176	53	22
на 1.01.2013	176	53	22
на 1.01.2014	180	49	19
на 1.01.2015	163	51	19
на 1.01.2016	117	41	17
на 1.01.2017	96	38	17
на 1.01.2018	82	38	18
на 1.01.2019	77	37	23
на 1.01.2020	75	35	23
на 1.01.2021	74	33	23
на 1.01.2022	71	33	23

Джерело: розраховано за даними [3, 4, 5].

Таблиця 2. Основні показники діяльності банків України за 2018—2022 роки, млн грн

Період	Активи	Капітал	Фінансові результати
на 1.01.2018	1336358	163597	-26491
на 1.01.2019	1360764	155650	22339
на 1.01.2020	1494460	200854	58356
на 1.01.2021	1822814	210640	39727
на 1.01.2022	2053928	255678	77530

Джерело: розраховано за даними [4, 5, 12].

за 2008—2022 роки та визначимо присутність іноземного капіталу в банківській системі України [4, 5, 8].

У той же час можемо пересвідчитись про зростання кількості банків із 100% іноземним капіталом із 17 до 23 банків. Кількість діючих банків із іноземним капіталом впродовж досліджуваного періоду скоротилася на 14 установ (із 47 до 33 банків). Із 2008 року до 2021 року відбулося зростання частки банків із іноземним капіталом із 26,9% до 46,5%, тобто у 1,7 рази. У табл. 2 проаналізуємо основні показники діяльності банків України за останні 5 років [5].

Протягом досліджуваного періоду спостерігається зростання обсягу активів банківських установ. Загалом за останні 5 років активи банків приростили із 1336 млрд. грн до 2053 млрд. грн, тобто приріст склав близько 723 млрд. грн. Аналогічне зростання спостерігається і стосовно капіталу банків. Так, зростання капіталу банківських установ збільшився із 163,6 млрд. грн. станом на 01.01.2018 року до 255,7 млрд. грн. станом на 01.01.2022 року, показавши зростання у 1,6 разів. За результатами 2017 року банківські установи отримали збитки у розмірі -26,5 млрд. грн, протягом останніх 4 років спостерігався поступовий приріст (крім результатів 2020 року, зниження темпів росту спри-

Таблиця 3. Динаміка ТОП-10 банків України у рейтингу стійкості українських банків за Міністерством фінансів України у 2016—2022 рр.

Банк	Загальний рейтинг/місце						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022, 2 квартал
1	2	3	4	5	6	7	8
1. АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»	4,08/2	4,37/1	4,26/2	4,5/1	4,66/1	4,31/1	4,05/1
2. АТ «Укрсіббанк»	3,69/9	4,05/2	4,5/1	4,38/2	4,16/4	4,16/3	3,90/2
3. АТ «Креді Агріколь Банк»	4,36/1	4,02/3	3,99/4	4,07/5	4,31/2	4,26/2	3,83/3
4. АТ КБ «ПриватБанк»	3,22/20	3,22/14	3,44/12	3,82/8	3,91/6	3,63/9	3,81/4
5. АТ «ОТП Банк»	3,46/11	3,76/6	4,08/3	4,22/3	4,27/3	4,12/4	3,62/5
6. АТ «Кредобанк»	4,03/4	3,75/7	3,82/6	3,97/6	3,96/5	4,02/5	3,61/6
7. АТ «Укрексімбанк»	3,25/16	3,61/9	3,69/8	3,81/12	3,45/13	3,65/7	3,56/7
8. АТ «Прокредит Банк»	3,96/5	3,76/5	3,75/7	4,09/4	3,85/7	3,60/10	3,41/8
9. АТ «Ощадбанк»	4,06/3	3,69/8	3,65/10	3,94/9	3,49/10	3,34/15	3,35/9
10. АТ «Укргазбанк»	3,84/7	3,72/7	3,83/7	4,12/6	3,48/12	3,70/6	3,28/10

Джерело: розраховано за даними [3, 4, 5].

чинені карантинними обмеженнями). За результатами 2021 року загальний чистий прибуток банківської системи досяг рівня 77,5 млрд. грн.

За аналізом рейтингу стійкості українських банків, визначимо ТОП-10 найкращих банків у 2016—2022 рр. (табл. 3) [3, 5].

Дані табл. 3 показує, що рейтинг стійкості очолюють АТ "Райффайзен банк Аваль", АТ "Укрсіббанк" та АТ "Креді Агріколь банк". Найстійкішим протягом 2016—2020 років є АТ "Райффайзен банк Аваль".

У відповідь на розпочату війну в Україні в лютому 2022 року були ліквідовані АТ "Міжнародний резервний банк" і ПАТ "Промінвестбанк" — два дочірніх банки російських фінансових корпорацій з державним капіталом, на початок року вони мали 2% чистих активів банківського сектору. Тому станом на кінець березня в Україні працювало 69 банків. Активи сектору скоротилися насамперед за рахунок іноземних та приватних фінансових установ. Баланси державних банків були стійкішими до шоку, тому їхня частка у чистих активах та коштах фізичних осіб за квартал зросла на 1,1 в. п. та 0,4 в. п. до 47,8% та 55,9% відповідно, що призвело до зростання і рівня концентрації сектору [5, 12].

Чисті активи платоспроможних на кінець березня банків зменшилися за I квартал на 2,2%. Дві складові скоротилися, які найвагомніше це: депозитні сертифікати НБУ та ОВДП. Динаміка кредитного портфеля клієнтів була нерівномірною, проте у січні-березні відбулося зростання. Чисті гривневі кредити суб'єктам господарювання за квартал зросли на 4,8%, а валютні — на 2,2% у доларовому еквіваленті. Найвищі темпи зростання гривневого кредитування за квартал продемонстрували державні

банки — понад 10%. Весь приріст кредитного портфеля забезпечили перші два місяці кварталу, натомість у березні чисті гривневі позики зменшилися на 0,6%, а валютні — на 1,9%. У річному обчисленні чистий кредитний портфель зріс на 39,7% у гривні та на 18,4% в іноземній валюті (у доларовому еквіваленті). Найактивніше залучали позики державні корпорації. За перші два місяці року обсяги чистого роздрібного кредитного портфеля збільшилися на 5,8%. Однак зменшення обсягу кредитів у березні нівелювало попереднє зростання і в цілому за квартал чистий гривневий портфель зріс лише на 0,7% (+30.1% р/р).

Під час воєнного стану кредити надавалися лише на поточні потреби клієнтів, натомість в іпотечному сегменті та на купівлю авто кредитування майже не здійснювалося. Динаміку непрацюючих кредитів визначали два різноспрямованих фактори. У лютому частка непрацюючих кредитів суттєво знизилася через ліквідацію двох банків з російським капіталом. А в березні фінансові установи почали поступово визнавати погіршення якості кредитів, спричинене повномасштабними бойовими діями, і ця частка трохи зросла. В цілому за I квартал питома вага непрацюючих кредитів знизилася на 3 в. п. до 27,1%. Рівень покриття всіма резервами непрацюючих кредитів зріс на 5,8 в. п. до 108%. Водночас нині оцінка кредитного ризику та резервів для банків все ще ускладнена значною економічною невизначеністю, а за багатьма позиками тривають кредитні канікули. Тож визначити обсяг кредитів, що перестануть обслуговуватися внаслідок воєнної агресії, можна буде лише за декілька місяців [7, 12].

Відповідно до звіту НБУ про фінансову стабільність [6] від початку війни банки продовжували свою діяльність — майже безперерій-

но в тих регіонах, де це було безпечно для працівників та клієнтів. Вони забезпечували роботу відділень, постачали готівку, зберігали персонал та безперервно надавали послуги онлайн. У середині червня 2022 р. працювало вже 85% банківських відділень країни. Фінансовим установам вдалося вистояти під натиском численних кібератак, які значно посилювалися в лютому. Для збереження даних банки перемістили їх до хмарних сховищ. Проте збитки банків від подій операційного ризику будуть значними. Довіра вкладників до банків збереглася: обсяги коштів на рахунках населення зросли в перші місяці після початку війни. Корпоративні клієнти після невизначеності перших тижнів агресії досить швидко відновили зростання депозитів, проте клієнти намагалися переказати свої кошти в державні та іноземні банки, що змусило банки підвищувати депозитні ставки для бізнесу. Натомість населення не намагалося переказати кошти із одних банків в інші — вкладення зросли в банках усіх груп. Стабільність роздрібних вкладів дала змогу банкам навіть здешевити вартість цих залучень. Однак з середини квітня гривневі вклади на вимогу припинили зростати. Строкові та валютні кошти стабільно зменшувалися, проте ліквідність банківського сектору наразі не викликає занепокоєнь, хоча ризик ліквідності все ще може реалізуватися під час війни [6].

В Україні системні банки переважно є державними, тому у травні 2022 року Уряд схвалив стратегічні напрями діяльності банків державного сектору на період воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки. Прийняте рішення ключові цілі та напрями діяльності банків державного сектору, запроваджує моніторинг потенційних загроз національній безпеці України та заходи їх нейтралізації. Головними пріоритетами діяльності банків державного сектору визначено фінансування:

- суб'єктів підприємницької діяльності та населення, які постраждали внаслідок війни та/або для запобігання ними такої агресії, зокрема з метою задоволення потреб ЗСУ та інших військових формувань;

- аграрного сектору з метою продовольчого забезпечення країни, включаючи проведення посівної компанії, в тому числі суміжних галузей, які забезпечують функціонування сільськогосподарських підприємств (постачальники палива, добрив, насіння, засобів захисту рослин, тощо);

- підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури;

- харчової промисловості, продуктового ритейлу та суміжних галузей, спрямованих на продовольче забезпечення населення;

- фінансування інфраструктурних проєктів, направлених на відновлення/розвиток об'єктів соціальної, транспортної та критичної інфраструктури, у тому числі пошкоджених/зруйнованих внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану;

- транспортно-логістичної інфраструктури країни та проєктів, пов'язаних з розвитком нових логістичних рішень;

- підтримки релокації підприємств, що знаходились в тих регіонах України/місцях проведення активних бойових дій під час воєнного стану [6].

Стале функціонування банків державного сектору, які забезпечують стабільність банківської системи, має особливе значення для економіки та безпеки держави у воєнний та післявоєнний періоди. Банки України стикаються із ризиками ліквідності, кредитним та процентним ризиками. Чинниками зростання цих ризиків, безумовно, є зміна облікової ставки до 25 відсотків, яка в цілому дала ефект на ріст вартості пасивів, і зміна курсу гривні. Проте, необхідно акцентувати увагу на операційних ризиках, передусім, це стійкість капіталу, на який буде тиснути якість портфелів. Активна цифровізація банківського сектору сприяє тому, що поступово зменшується кількість традиційних відділень, у яких клієнти можуть приходити і здійснювати розрахункові операції. З початку війни даний процес прискорився і в середньому кожен банк закрит за війну приблизно 12 відділень. Дана тенденція продовжиться через такі фактори, як необхідність скорочення витрат банків та зниження бізнес-активності клієнтів, адже майже 10% клієнтської бази перебуває за кордоном [8]. Також, внаслідок російської окупації також відбулася втрата відділень, що посилює завантаженість відділень у "зеленій зоні", що також сприяє процесам діджиталізації.

Шляхи модернізації функціонування банківської системи України, враховуючи основні виклики, з якими зіткнулася вітчизняна банківська галузь у 2022 році, передбачають: реагування на воєнний стан та військові дії; покращення мобільного досвіду; інтеграція штучного інтелекту та запровадження багатоканальної інтеграції.

Реагування банківського сектору на воєнний стан вимагає нестандартних рішень. НБУ в своєму звіті констатує, що в I кварталі 2022 року війна суттєво змінила умови функціонуван-

ня банківського сектору. Своєчасні кроки банків та НБУ для забезпечення безперебійної роботи фінансових установ та системи електронних платежів дали змогу пройти перші місяці війни з помірними втратами для фінансового сектору. Обсяг коштів клієнтів у банках зріс, що забезпечувало стабільно високий рівень ліквідності попри воєнні ризики. Невеликий відплив коштів населення у перші два місяці року через інформаційний тиск компенсувався зростанням депозитів у березні. Водночас частка коштів на вимогу оновила максимум. Кошти корпорацій під час війни зменшилися, найбільше в іноземній валюті. Переважно це відбулося через подальші виплати зарплат за одночасного зменшення виручки [8, 9].

Після початку повномасштабної війни населення знизило попит на кредити. Натомість помірний попит на кредитні ресурси з боку корпорацій зберігся. Кредитуванню бізнесу сприяла держава, поліпшивши умови участі в урядових програмах. Як зауважує регулятор, сектор залишався операційно прибутковим попри воєнні дії, однак необхідність формувати резерви під очікувані втрати зумовили його збиток. Надалі головним фактором впливу на фінансовий стан банків буде реалізація кредитного ризику, що суттєво знизить капітал банків. Проте НБУ не застосовуватиме до банків заходів впливу за недотримання вимог до капіталу та ліквідності під час воєнного стану, а після його завершення надасть достатньо часу для відновлення стійкості [12].

Покращення мобільного досвіду є необхідним для успішного функціонування банківської системи через загальну діджиталізацію економічних процесів та суспільства, яка ще більше посилюється внаслідок війни. Банківська система повинна залишатися конкурентоспроможною, тому вітчизняні банки повинні зосередитися на оптимізованому мобільному досвіді, розробивши його власними силами або уклавши контракт із програмною компанією, щоб розробити його для них. Більшість великих банків уже мають програми для своїх клієнтів, проте для підвищення ефективності функціонування банківської системи в умовах війни важливим є тотальна діджиталізація послуг.

Інтеграція штучного інтелекту у банківську систему повинна запроваджуватися насамперед для автоматизації оцінки ризиків і прогнозування майбутніх потреб і переваг споживачів. Оптимізація витрат на обробку платежів передбачає, що банки можуть працювати над зменшенням витрат, впроваджу-

ючи такі технології, як блокчейн, що дозволяє підприємствам виконувати транзакції з меншими обмеженнями та меншими витратами. Ця технологія полегшує транзакції, коли вони здійснюються в неробочий час, і знижує вартість внутрішніх і міжнародних переказів коштів.

Запровадження багатоканальної інтеграції передбачає здатність банків пропонувати фінансування через будь-який канал зв'язку або точку продажу.

Таким чином, запропоновані шляхи модернізації функціонування вітчизняної банківської системи дадуть можливість їй протистояти сучасним ризикам та викликам [10].

ВИСНОВКИ

Банківський сектор, в сучасних умовах, прагне впроваджувати сучасні методи та інтегрувати цифрові технології, що передбачає системний комплекс заходів, який вимагає обережної та виваженої реалізації, зважаючи на затратність та високу ризикованість притаманну сфері фінансових послуг. Ефективна стратегія цифрової трансформації банківського сектору є важливою для успішної цифровізації економіки України. Банківським установам доведеться адаптуватися як до зовнішніх змін, спричинених розвитком технологій, трансформацією переваг клієнтів та конкурентів, так і до внутрішніх змін, використовуючи потенціал цифрових технологій для підвищення доходності.

Література:

1. Ukraine. Digital Competitiveness Ranking. URL: <https://worldcompetitiveness.imd.org/countryprofile/UA/digital> (дата звернення: 21.12.2022).
2. Кількість банків в Україні (2008—2022). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/> (дата звернення: 01.12.2022).
3. Основні показники діяльності банків України. Наглядова статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 07.01.2023).
4. Основні показники діяльності банків URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/> (дата звернення: 15.01.2023).
5. Рейтинг стійкості українських банків 2022. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/> (дата звернення: 14.12.2022).
6. Уряд схвалив стратегічні напрями діяльності банків державного сектору на період воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки. Міністерство фінансів України. 07 трав-

ня 2022 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-strategichni-napryami-diyalnosti-bankiv-derzhavnogo-sektoru-na-period-voennogo-stanu-ta-pislyavoyennogo-vidnovlennya-ekonomiki> (дата звернення: 18.02.2022).

7. Feyen E, Frost J., Gambacorta L, Natarajan H. and Saal M. Fintech and the digital transformation of financial services: implications for market structure and public policy. The Bank for International Settlements and the World Bank Group 2021. URL: <https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap117.pdf> (дата звернення: 11.10.2022).

8. Joyce L. How RBC's AI-Powered Digital Assistant Doubled Mobile Engagement. URL: <https://thefinancialbrand.com/news/digital-banking/mobile-banking-trends/how-rbcs-ai-powered-digital-assistant-doubled-mobile-engagement-chatbot-nomi-124224/> (дата звернення: 21.09.2022).

9. Kolodiziev O., Krupka M., Shulga N., Kulchytskyi M., Lozynska O. The level of digital transformation affecting the competitiveness of banks. Banks and Bank Systems. 2021, 16 (1), p. 81—91. doi:10.21511/bbs.16(1).2021.08. (дата звернення: 21.09.2022).

10. Marios J. WeBank: Insights From The World's Top Digital Bank. 2020. URL: <https://thefinancialbrand.com/news/banking-trends-strategies/digital-banking-transformed-podcast-china-webank-henry-ma-104213/> (дата звернення: 21.09.2022).

11. Wagner H. Analyzing a bank's financial statements. Investopedia. 2021. URL: <https://www.investopedia.com/articles/stocks/07/bankfinancials.asp> (дата звернення: 17.11.2022).

12. Як працює фінансовий ринок України в умовах війни? OTP Capital. 2022. URL: <https://www.otpcapital.com.ua/2022/03/31/yak-pratsyuje-finansovyj-rynok-ukrayiny-v-umovah-vijny-prodovzhennya-den-36-j/> (дата звернення: 17.11.2022).

References:

1. IMD (2022), "Ukraine. Digital Competitiveness Ranking", available at: <https://worldcompetitiveness.imd.org/countryprofile/UA/digital> (Accessed 21 December 2022).

2. Minfin (2022), "Number of banks in Ukraine", available at: <https://index.minfin.com.ua/banks/stat/count/> (Accessed 01 December 2022).

3. National Bank of Ukraine (2022), "Main performance indicators of Ukrainian banks. Supervisory statistics", available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (Accessed 07 January 2023).

4. Minfin (2022), "Main performance indicators of banks", available at: <https://index.minfin.com.ua/banks/stat/> (Accessed 15 January 2023).

5. Minfin (2022), "Sustainability rating of Ukrainian banks", available at: <https://minfin.com.ua/banks/rating/> (Accessed 14 December 2022).

6. Ministry of Finance of Ukraine (2022), "The government approved the strategic directions of the state sector banks for the period of martial law and post-war economic recovery", available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-strategichni-napryami-diyalnosti-bankiv-derzhavnogo-sektoru-na-period-voennogo-stanu-ta-pislyavoyennogo-vidnovlennya-ekonomiki> (Accessed 18 February 2022).

7. Feyen, E, Frost, J., Gambacorta, L, Natarajan, H. and Saal, M. (2021), " Fintech and the digital transformation of financial services: implications for market structure and public policy ", The Bank for International Settlements and the World Bank Group, available at: <https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap117.pdf> (Accessed 11 October 2022).

8. Joyce, L. (2022), " How RBC's AI-Powered Digital Assistant Doubled Mobile Engagement", available at: <https://thefinancialbrand.com/news/digital-banking/mobile-banking-trends/how-rbcs-ai-powered-digital-assistant-doubled-mobile-engagement-chatbot-nomi-124224/> (Accessed 21 September 2022).

9. Kolodiziev, O., Krupka, M., Shulga, N., Kulchytskyi, M. and Lozynska, O. (2021), "The level of digital transformation affecting the competitiveness of banks", Banks and Bank Systems, vol. 16 (1), pp. 81—91. doi:10.21511/bbs.16(1).2021.08.

10. Marios, J. (2020), "WeBank: Insights From The World's Top Digital Bank", available at: <https://thefinancialbrand.com/news/banking-trends-strategies/digital-banking-transformed-podcast-china-webank-henry-ma-104213/> (Accessed 21 September 2022).

11. Wagner, H. (2021), "Analyzing a bank's financial statements", Investopedia, available at: <https://www.investopedia.com/articles/stocks/07/bankfinancials.asp> (Accessed 17 November 2022).

12. OTP Capital (2022), "How the financial market of Ukraine works in wartime?", available at: <https://www.otpcapital.com.ua/2022/03/31/yak-pratsyuje-finansovyj-rynok-ukrayiny-v-umovah-vijny-prodovzhennya-den-36-j/> (Accessed 17 November 2022).

Стаття надійшла до редакції 10.02.2023 р.